
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מבוא למחשבת ישראל - 14116

תאריך עדכון אחרון 27-09-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מחשבת ישראל

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): אבינועם רוזנק

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: avinoam.rosenak@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ד 14:30-16:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

'מחשבת ישראל' היא דין וחשבון שעורכים יהודים על תפיסת העולם שלהם. לרפלקסיה זו יש מרכיבים שונים, וביניהם תפיסת האל, תפיסת האדם, המשמעות של הפרקטיקה היהודית (ההלכה), תפיסת ההיסטוריה. בדרך כלל התבוננות מסוג זה מתעוררת מתוך משבר היסטורי, או מתוך מפגש עם תרבות אחרת. הקורס יעסוק בעיקר במחשבה היהודית בימי-הביניים ובעת החדשה, ויפרוס בפני הלומדים סוגיות עיקריות שעמן התמודדו הגוים יהודים.

מטרות הקורס:

להציג בפני הלומדים סוגיות מרכזיות בתולדות ההגות היהודית, החל מתקופת המקרא ועד המאה העשרים. להפגיש את הלומדים עם דוגמאות מתוך טקסטים עיקריים בתולדות ההגות היהודית, מקורות ומחקרים.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

רכישת תמונה רחבה של מחשבת ישראל לדורותיה
יכולת ניתוח והבחנה בין תקופות שונות במחשבה היהודית.
התוודעות לסוגות ספרותיות שונות במחשבה היהודית.
הכרת מודלים מרכזיים המלווים את המחשבה היהודית לדורותיה.

דרישות נוכחות (%) :

80

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- א. מבוא למחשבה יהודית: מהי מחשבת ישראל, שאלת הגבולות.
 - ב. תפיסת האל באמונות המקרא: האמונה הישראלית, אישיותו של האל, ההשלכות הפוליטיות של הברית הדתית
 2. הגות יהודית בימי הבית השני: ספר היובלים, מגילת הסרכים
 3. מחשבת חז"ל (א): מאפיינים מרכזיים: ספרות חז"ל – סקירת הקורפוס, ארבעת המאפיינים של מחשבת חז"ל: אידיאל התלמיד החכם, תלמוד תורה כנגד כולם, בית המדרש, רצף של מחלוקות.
 4. מחשבת חז"ל (ב): תפיסת הסבל והייסורים
 5. מחשבת חז"ל (ג): הפילוסופיה של ההלכה ותפיסות פרשניות
 6. ספרות ההיכלות: מיסטיקה ומאגיה
- הגות יהודית בימי הביניים

7. רב סעדיה גאון: תבונה והתגלות
8. רבי יהודה הלוי החוויה הדתית ותפיסת ההיסטוריה
9. בין ריה"ל לרמב"ם
10. הרמב"ם (ב): המלחמה באלילות ושאלת חידוש העולם, תפיסת הסוד
11. הרמב"ם (ג): בעיית הרע ושאלת ההשגחה.
12. הרמב"ם (ד) הנבואה וטעמי המצוות, תפיסת האדם
13. קבלה (א): מבוא היסטורי ורעיוני
14. קבלה (ב): פרקי יסוד בהבנת הקבלה וסמליה
15. קבלה (ג): האדם, המצוות וההיסטוריה
16. שבתאות ופרנקיזם: מיסטיקה ואנטינומיה
17. שאלות יסוד במחשבה היהודית המודרנית
18. ירושלים של מנדלסון : אוניברסליזם ופרטיקולריזם ושאלת הסובלנות הדתית
19. תנועת החסידות: הדבקות, הצדיק, ועבודה בגשמיות
20. הרמן כהן ופרנץ רוזנצווייג: היחס בין דת למוסר מושג ההתגלות והתגובה הדתית לקאנט והגל
22. הרב קוק מיסטיקה משיחיות והיסטוריה
23. הרב סולוביצ'יק, ישעיהו ליבוביץ: דתיות הלכתית ללא מטפיזיקה
24. אחד העם וא"ד גורדון: הגות לאומית יהודית והמפנה בזהות היהודית המודרנית
25. הגות יהודית בארצות הברית ובאירופה במאה העשרים: השל, קפלן ולוינאס
26. המצב הפוסט-מודרני והאתגרים החדשים, סיכום.

חומר חובה לקריאה:

בית שני

ספר היובלים, הספרים החיצונים, מהדורת א, כהנא כרך א
מגילת הסרכים (סרך היחד), מהדורת י' ליכט
דוד פלוסר, 'כת מדבר יהודה והשקפותיה' בתוך יהדות בית שני קומראן ואפוקליפטיקה, בעריכת ס'
רוזר, עמ' 4-18

מחשבת חז"ל

משנה מסכת ברכות פרקים א-ה, ופרק ט; מסכת עדויות פרק א
פסיקתא דרב כהנא, מהד' ד' מנדלבוים, כרך ב, עמ' 347-378
אורבך, חז"ל: פרקי אמונות ודעות, עמ' 29-52; 530-584 א"א
מחשבה יהודית בימי הביניים פילוסופיה וקבלה

ספר אמונות ודעות לרבי סעדיה גאון, מאמר שני ושלישי

ספר הכוזרי לרבי יהודה הלוי, מאמר ראשון ושלישי

משנה תורה לרמב"ם הקדמה לספר המדע

הקדמה לפירוש המשנה

מורה הנבוכים, פתיחה; חלק א, פרקים א-ב; נ-סד, חלק ב, פרק כה; חלק ג, כו - נד

S. Pines, Jewish Philosophy Medieval Philosophy, in The collected Words of Shlomo
Pines vol. V, pp. 52-82.

כתבי הרמב"ן, מהדורת שעוועל כרך א, דרשה תורת ה' תמימה
פירוש הרמב"ן לתורה, ההקדמה
י' תשבי, משנת הזוהר, כרך א, עמ' צה - ריט; כרך ב' עמ' תכט - תקעו
G. Scholem, *Major Trends in Jewish Mysticism*, pp. 1-39
י' דן, תורת הסוד של חסידות אשכנז, עמ' 9-45
ביבליוגרפיה עת החדשה
משה מנדלסון, ירושלים, תרגם ש' הרשברג, עמ' 33-75
הרמן כהן, דת התבונה ממקורות היהדות, תרגם צ' וויסלבסקי, עמ' 215-251

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 70 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 30 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: